

Daniel Liljekvist
Utvecklingsledare
08-124 57 236.
Daniel.Liljekvist@ekero.se

Sammanställning av Öppna jämförelser 2016 - Vård och omsorg om äldre

Dnr SN17/72-519

Bakgrund

Kommunfullmäktige har antagit 7 verksamhetsmål för Ekerö kommun där 1 av målen rör äldre invånare i kommunen: *"invånare över 65 år som använder service hemtjänst och bor i särskilt boende i kommunen ska känna nöjdhet och kvalitet i tjänsterna. Ekerö ska över tid vara en av tre bästa kommuner i länet och sträva mot att bli en av landets 10 bästa omsorgskommuner."*

För att följa upp verksamhetsmålet har Kommunfullmäktige beslutat att bedömning ska göras utifrån de indikatorer i Socialstyrelsens årliga Öppna jämförelser som gäller äldres egna omdömen om omsorgen. Ingen indikator ska vara röd och minst hälften av indikatorerna ska vara gröna.

Utöver äldres uppfattningar innehåller Öppna jämförelser databas- och registerberoende indikatorer om vård och omsorg om äldre.

Indikatorer och informationsinsamling

Öppna jämförelser är ett verktyg för att analysera, följa upp och utveckla socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens verksamheter på lokal, regional och nationell nivå. Syftet med öppna jämförelser är att stimulera till kunskapsutveckling för att främja en jämlik socialtjänst och hälso- och sjukvård med god kvalitet.

2016 års rapport

Rapporten beskriver kvaliteten inom vården och omsorgen med 30 färgsatta indikatorer samt 15 bakgrundsmått. Rapporten är indelad i 3 områden; ordinärt boende, särskilt boende och sammanhållen vård och omsorg. Rapporten fortsätter den förändring av indikatorer som gjordes 2015 där merparten av indikatorerna som rör de äldres egna omdömen grupperas under olika teman.

Redovisning av resultat

Resultatet från undersökningen redovisas som varje kommuns faktiska värde men även som en jämförelse kommuner emellan. Värdena redovisas i en tabell som är färgsatt med grönt, gult och rött för att ge en enkel överblick.

Grönt betyder att kommunvärdet på indikatorn hör till de 25 procent av kommunerna med bäst värde. Rött får de 25 procent av kommunerna med sämst värde och gult får de 50 procent av kommunerna som ligger mitt emellan.

Det finns idag inte några nationella målnivåer att förhålla sig till. Jämförelsen är relativ till andra kommuners resultat och rangordningen utgör därför inte ett betyg på kvaliteten på äldreomsorgen. Varken rikets medelvärde eller ett grönt resultat behöver i sig vara ett bra resultat utan den relativa jämförelsen anger istället vad som faktiskt går att uppnå.

Utöver de 30 indikatorerna innehåller rapporten 15 bakgrundsmått. Dessa rangordnas inte utan är tänkta som stöd för fortsatta analyser.

I årets rapport har 1 indikator tagits bort jämfört föregående år. Det gäller indikatorn *kontakt med personal i ordinärt boende* som tagits bort då den även rensats ur den enkätundersökning som ligger till grund för resultatet.

För 2016 saknas värde för Ekerö kommun för tre indikatorer: 4) *Riskförebyggande åtgärder - ordinärt boende*, 5) *Personalkontinuitet i hemtjänst* och 16) *Väntetid till särskilt boende*. Data för dessa indikatorer hämtas från självrapporterad information i Kommun- och Landstingsdatabasen (Kolada) och Ekerö kommun använder inte de funktionerna i databasen.

Datakällor

Datakällor i årets rapport är nationella enkätundersökningar, officiell statistik och nationella kvalitetsregister. All data i rapporten rapporteras av kommuner och landsting själva samt från vårdens och omsorgens verksamheter eller de äldre själva.

Socialstyrelsens brukarundersökning *Vad tycker de äldre om äldreomsorgen?* utgör grunden för de indikatorer som har med de äldres egna uppfattningar att göra. Undersökningen genomförs årligen genom en enkät till landets alla äldre med hemtjänst eller särskilt boende. Totalt 135 085 personer har besvarat enkäten. Svarsfrekvensen för hemtjänst var 65 % och särskilt boende 56 %.

I Ekerö kommun besvarades enkäten av totalt 287 personer, varav 203 med hemtjänst och 84 i särskilt boende. Respektive svarsfrekvens var 70 % och 56 %.

Resultat för Ekerö kommun

I rapporten delas indikatorerna i 3 områden; ordinärt boende, särskilt boende och sammanhållen vård och omsorg. Av samtliga 30 indikatorer speglar 11 indikatorer äldres uppfattningar (Socialstyrelsens brukarundersökning *Vad tycker de äldre om äldreomsorgen?*). Resterande 19 indikatorer hämtar resultat från olika databaser och nationella register. Socialkontoret har valt att sammanställa de äldres omdömen för sig och övriga indikatorer för sig istället för att strikt följa indelningen i delområden.

Socialkontoret har rankat Ekerös resultat i förhållande till övriga kommuner i Stockholms län.

Område ordinärt boende

Av 4 indikatorer som speglar äldres omdömen om hemtjänst är samtliga gröna. Indikatorn *Hemtjänst i sin helhet* anger att 96 % sammantaget är mycket eller ganska nöjda med hemtjänsten. Detta är samma resultat som föregående år och placerar Ekerö kommun på första plats i länet och på 20:e plats i riket. Även gällande indikatorn *Inflytande och tillräcklig tid* har Ekerö med resultatet 65 % en förstaplats i länet och en andraplats nationellt. Resterande indikator placerar Ekerö på andra plats i länet.

Indikatorn *Förändring av självskattad hälsa för hemtjänsttagare* redovisades första gången 2015 och visar hur den självskattade hälsan förändrats mellan två undersökningsår för den nationella enkätundersökningen. För denna indikator är värdet 4,0 % vilket placerar Ekerö kommun på plats fyra i länet och 48 nationellt. Detta är en förbättring jämfört 2015 då Ekerö hade plats 246 i riket.

Område särskilt boende

Av sammanställningens 7 indikatorer visar 3 indikatorer grönt, 3 gult och 1 rött. Ekerö kommun placerar sig som bäst på första plats i länet och som lägst på 15:e plats. Rankningen i riket varierar mellan plats 25 (*Särskilt boende i sin helhet*) och plats 201 (*Mat och måltidsmiljö i särskilt boende*).

Indikatorn *Särskilt boende i sin helhet* anger att 90 % sammantaget är mycket eller ganska nöjda med sitt särskilda boende. Detta är en ökning med 4 procentenheter i förhållande till 2015 års resultat och placerar Ekerö på första plats i länet och 25:e plats i riket. Den indikator där Ekerö uppnår lägst ranking både i förhållande till riket och till länet är *Mat och måltidsmiljö i särskilt boende* (plats 201 respektive plats 15) där också indikatorn är röd och därmed tillhör de 25 % kommuner med lägst resultat.

Område sammanhållen vård och omsorg

15 indikatorer är avsedda att spegla den sammanhållna vården och omsorgen om äldre med omfattande behov. Data saknas för indikatorn *Väntetid till särskilt boende*. Av resterande 14 indikatorer är 5 st gröna, 8 gula och 1 röda. Jämfört föregående år

visar 4 indikatorer en positiv utveckling, 8 st negativ utveckling och 2 st samma värde som föregående år. Samtliga indikatorer som rör läkemedelsanvändning i särskilt boende bland personer 75 år och äldre har en positiv utveckling.

Ekerö uppvisar det bästa resultatet i länet för följande indikatorer: 1) *Brytpunktssamtal*, 2) *Smärtskattning sista levnadsveckan* samt 3) *Tre eller fler psykofarmaka bland äldre, 75 år och äldre i hemtjänsten*.

Av indikatorerna under området sammanhållen vård och omsorg visar 1 rött värde vilket betyder att Ekerö kommun tillhör de 25 % av kommunerna med lägst värde. Resultatet gäller indikatorn *Olämpliga läkemedel, 75 år och äldre i hemtjänsten* där Ekerö har värde 12,6 %, plats 23 i länet och 240 i riket. Resultatet är en försämring från föregående års resultat som var 10,9 %. 10 av länets 26 kommuner har ett rött resultat i denna indikator och resterande gult resultat.

Övriga indikatorer

I Socialkontorets sammanställning redovisas fem indikatorer utanför de tre delområdena ovan. För tre av dessa indikatorer saknas data för Ekerö kommun (se avsnittet om indikatorer och informationsinsamling). Indikatorn *Risikförebyggande åtgärder - särskilt boende* visar ett värde av 72 % vilket ger Ekerö en fjärdeplats i länet. Indikatorn *Bruk av tryckavlastande underlag* var ny i förra årets rapport och värdet för kommunen är 30 % vilket ger en tiondeplats i länet. Båda dessa indikatorer är gula i tabellen.

Slutligen redovisas en rad olika bakgrundsmått baserade på bl a kommunens inrapportering till räkenskapsmyndigheterna samt registren över socialtjänstinsatser.

Slutsatser

I hemtjänstindikatorerna har 2 indikatorer en positiv utveckling jämfört 2015 och 2 indikatorer samma värde. Ekerö kommun har en fortsatt hög placering jämfört kommunerna i länet.

I indikatorerna för särskilt boende har 3 indikatorer en positiv utveckling och 4 indikatorer en negativ utveckling. I indikatorerna som är gula eller röda är variationen i resultaten små jämfört tidigare år, där värdet på indikatorn varierar några procent. Då indikatorerna gjordes om förra året kan ingen direkt jämförelse göras med resultaten tidigare än 2015. Konstateras kan dock att Ekerös sammanlagda resultat för särskilt boende håller en hög nivå och i helhetsbedömningen av särskilt boende uppger 90 % av de tillfrågade att de är nöjda, vilket är en ökning från förra året och ger Ekerö förstaplatsen i länet.

Gällande mat och måltidsmiljö i särskilt boende har resultatet varierat i Öppna jämförelser tidigare år och resultatet för 2016 sker en minskning som placerar Ekerö bland de 25 % kommuner med lägst resultat.

Det är förhållandevis få personer som besvarar enkäten för särskilt boende (56 % av tillfrågade) och 64 % av de som svarat är någon annan än den äldre själv¹. Detta måste tas i åtanke när resultaten analyseras och bör påverka hur resultatet bedöms.

Gällande databasbaserade indikatorer uppvisar Ekerö kommun både positiv och negativ utveckling. Efter förra årets analys av Öppna jämförelser genomfördes ett arbete med att följa upp läkemedelsanvändningen inom särskilt boende. Det är för tidigt att säga om det arbetet gett resultat i år, men konstateras kan att Ekerö förbättrar resultaten gällande läkemedelsanvändning i särskilt boende.

Slutligen ska det poängteras att Öppna jämförelser är ett verktyg bland flera för att bedöma kvaliteten i äldreomsorgen. Resultaten bör inte ses som en fullständig utvärdering av äldreomsorgen, varken lokalt, regionalt eller nationellt, utan som en del av helheten när det kommer till kvalitetsarbete.

Uppföljning av Ekerö kommuns verksamhetsmål

Bedömning av kommunens verksamhetsmål görs utifrån indikatorerna i Öppna jämförelser. Ingen indikator om de äldres omdömen ska vara röd och minst hälften av indikatorerna ska vara gröna.

I årets resultat finns totalt 10 indikatorer gällande de äldres omdömen. Av dessa indikatorer är 6 gröna, 3 gula och 1 röd. Inom hemtjänst anger 96 % att de är nöjda med hemtjänsten i sin helhet. Det placerar Ekerö på en ledande plats i länet och på plats 20 i riket. Inom särskilt boende uppger 90 % att de är nöjda med särskilt boende i sin helhet vilket ger en förstaplats i länet och plats 25 nationellt.

Indikatorn gällande *Förändring av självskattad hälsa för hemtjänsttagare* är inte ett mått som direkt gäller kommunens tjänster utan avser en subjektiv bedömning av personens hälsotillstånd och hur genomsnittet förändrats mellan två år. För denna indikator är värdet 4,0 % vilket placerar Ekerö kommun på plats 4 i länet, 48 i riket och med grönt värde.

Den samlade bedömningen utifrån Öppna jämförelser och övriga uppföljningar som Socialnämnden genomför visar på att kommunens äldreomsorg håller en hög kvalitet. Det bör dock nämnas att det idag inte finns några nationella målnivåer att förhålla sig till i Öppna jämförelser. Jämförelsen är relativ till andra kommuners resultat.

---

¹ Så tycker de äldre om äldreomsorgen 2016, Socialstyrelsen.

Rangordningen i sig kan därför inte säga utgöra ett betyg på kvaliteten på äldreomsorgen.

Förbättringsområden och förslag till åtgärder

Som konstateras ovan har resultaten för särskilt boende varierat genom åren, från höga till lägre resultat, och då särskilt inom mat och måltidsmiljö.

Förbättringsåtgärder har vidtagits genom åren, både vad gäller hur enheterna praktiskt jobbar med mat och måltidsstunden samt hur den fysiska miljön ser ut. Anledning finns att se över hur detta arbete kan förstärkas och följas upp ytterligare.

Samtliga boendeenheter arbetar självständigt med att analysera och genomföra förbättringar av sina resultat. Förhållningssättet nämnden haft de senaste åren har grundats i att identifiera områden gemensamma för samtliga boenden och se hur beställarorganisationen kan stötta utvecklingen inom områdena. Fokus har på så sätt varit att hitta lösningar som passar förhållandena på respektive särskilt boende istället för att förorda en lösning för alla. Socialkontorets bedömning är att detta förhållningssätt har varit till gagn för att stimulera utvecklingen i riktning med nämndens mål.

Med hänsyn till de varierande resultaten inom kvalitetsområdet mat och måltider de senaste åren föreslår Socialkontoret att ges i uppdrag att genomföra en extern kvalitetsuppföljning av mat och måltidsarbetet på respektive boendeenhet. En sådan kvalitetsuppföljning bör genomföras i samarbete med boendeenheterna och ta in extern expertis på området för att gå igenom och föreslå kvalitetshöjande åtgärder. Arbetet bör kunna utformas under våren och igångsättas till hösten 2017.

Då insamlingen som ligger till grund för de äldres omdömen i Öppna jämförelser 2017 görs i skrivande stund kommer en sådan uppföljning inte påverka årets resultat. Socialkontoret gör ändå bedömningen att en fokuserad uppföljning är relevant. Detta då resultaten i området varierat de senaste åren, att Kullen har en ny utförare i form av Attendo och att det nya särskilda boendet Söderströmsgården ska driftsättas under året. Därför bör det vara ett lämpligt tillfälle att göra en särskild satsning kring mat och måltider som kan ge långsiktiga resultat för de äldre och verksamheterna.

Uppskattad kostnad för kvalitetsuppföljningen är 150-200 tkr vilket får belasta Socialnämndens budget för köp av tjänster.